Hz. ALİ

Doğumu:

- Hz. Peygamber’in damadı ve Hulefa-i Raşidinin dördüncüsü olan Hz. Ali, hicretten 22 yıl önce Miladi 600 yılında doğmuştur.
- Babası Hz. Peygamber’in amcası Ebu Talib, Annesi de Fatıma b. Esed’dir.
- Annesi onun adını (Aslan anlamına gelen) Esed veya Haydar koymak istese de, Hz. Muhammed’in teklifi üzerine “Ali” adını verirler.
- Hz. Ali, çocukluğunda dahi hiç puta tapmadığı için, kendisi daha sonraları “kerremallahu vechehu” sıfatıyla anılmıştır.

Çocukluğu ve Müslüman Oluşu:

- Mekke’de baş gösteren kıtlıkta ailesi kalabalık olduğundan, Efendimiz onu himâyesine aldı. Beş yaşından itibâren Peygamber Efendimiz’in terbiyesi altında yetişti. Bu yüzden câhiliye döneminin kötü âdetleri ona hiç bulaşmadı. Hz. Muhammed’e Peygamberlik verildiğinde çocuklardan ilk îmân eden kimse oldu.
- Hz. Ali, bir gün, Peygamber Efendimizi, Hz. Hatice'yle namaz kılarken gördü. Namaz bitince, "Nedir bu?.." diye sordu. Peygamberimiz; *"Ey Ali!.. Bu, Allah'ın seçtiği, beğendiği dindir. Ben, seni, bir olan Allah'a îman etmeye davet eder, insana ne faydası ne de zararı dokunmayan Lat ve Uzza'ya tapmaktan sakındırırım."* dedi.

- Hz. Ali, bu teklif karşısında bir an durakladı. Sonra, "Benim, şimdiye kadar görmediğim, işitmediğim bir şey bu!.. Babam Ebû Tâlib'e danışmadan bir şey diyemem." diye konuştu.
- Fakat Peygamber Efendimiz, henüz dâvasını açıkça ilân etmek emrini almış değildi. Bu sebeple Hz. Ali'yi şöyle uyardı: "Ey Ali! Eğer söylediklerimi yaparsan yap; yok, eğer yapmayacak olursan, gördüğünü ve işittiğini gizli tut, kimseye bir şey söyleme!"
- Hz. Ali, bu îkaz üzerine, sırrını muhafaza edeceğine söz verdi. O geceyi düşünerek geçirdi. Şafak aydınlığıyla birlikte Rasûlullah'ın huzuruna vararak, "Allah beni yaratırken Ebû Tâlib'e sormadı ki ben de Ona ibâdet etmek için gidip kendisine danışayım!" dedi ve Müslüman oldu.
- "İlk Müslüman çocuk" şerefini kazanan Hz. Ali, o sırada 10 yaşında bulunuyordu.

Hicreti:

- Hz. Ali, Peygamber Efendimiz'in hicreti esnâsında da çok önemli bir görevi yerine getirdi. Efendimiz'in müşrikler tarafından kuşatılmış bulunan evinde, suikastçılara hedef şaşırtmak için Efendimiz'in yeşil hırkasına bürünüp yatağına korkusuzca uzandı.
- Mekkelilerin, Peygamber Efendimiz'e bıraktıkları emânetleri sâhiplerine teslim ettikten sonra, hasretle Medîne istikâmetinde yola çıktı. Gece yürüyüp gündüz dinlenmek sûretiyle meşakkatli bir yolculuğun ardından; Medîne yakınlarındaki Kuba'da Peygamber Efendimize yetişti.
- Hicretin beşinci ayında muhacirler ile ensar arasında yakınlık ve dayanışma sağlamak amacıyla kurulan Muâhât (kardeşlik) sırasında Hz. Ali gözü yaşlı olarak Hz. Peygamber'e geldi: "Ashabınızı birbiriyle

kardeş yaptınız ama beni kimseyle kardeş yapmadınız" deyince Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

- **أَنْتَ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ**

- *Sen benim dünyada ve ahirette kardeşimsin.*[1]

---

[1] Tirmizi.

Hz. Fatıma ile Evlenmesi:

- Hicretin ikinci senesi, Fâtıma vâlidemizle evlendi. Böylece Peygamber Efendimiz'in dâmâdı ve "Ehl-i Beyt"i olma bahtiyarlığına erdi.
- Bu evlilikten Hasan, Hüseyin, Zeyneb ve Ümmü Gülsüm adlı dört çocukları oldu.
- Hz. Ali, Hz. Fatıma'nın sağlığında başka bir hanımla evlenmemiştir.

Hz. Peygamber’in Vefatı Sonrası:

- Hz. Ali, ilk üç halife döneminde idari ve askeri görevler almaktan kaçınmıştır.
- Bunun yerine Medine’de kalıp dini ilimlerle uğraşmayı tercih etmiştir.
- Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer özellikle fıkhi meselelerde onun fikrine müracaat etmişlerdir.

Halife Seçilmesi:

- Hz. Osman'ın şehit edilmesinden sonra, ashabın ileri gelenleri Medine Mescidinde toplanarak yeni halife seçimine gitmişlerdi.
- Hz. Ali kendisine yapılan hilafet teklifini orada bulunan Talha ve Zübeyr'e yöneltmiş, fakat yoğun ısrar üzerine biatı kabul ederek 4. halife seçilmiştir.(17 Haziran 656)
- Hz. Ali'nin ilk icraatlarından biri, hükümet merkezini Medîne-i Münevvere'den Kûfe'ye taşımak oldu.
- Zîrâ Allah Rasûlü'nün aziz hâtıralarıyla dolu o mübârek beldenin siyâsî mücadelelere sahne olması, bütün müminlerin gönlünü yaralıyordu. Bu yüzden orayı bir ilim ve irfan ocağı olarak muhâfaza etmek için, bu kararı aldı.
- Nitekim gittiği Kûfe'de, ömrünün kalan kısmı, fitne, fesat ve karışıklıklarla mücâdele içinde geçti.

Şehadeti

- Bir defasında Hazret-i Ali'ye: "–Ey Mü'minlerin Emîri! (İzin verin) size bekçilik yapalım?" denilmişti. O ise:
- "–Kişinin bekçisi ecelidir." buyurdu.

- Şehîd olmasına birkaç gün kala, âdeta vefât edeceğini hissederek, yeme-içmeden kesildi. Niçin yemediğini soranlara; "Emr-i ilâhînin, ben aç iken gerçekleşmesini arzu ederim." buyuruyordu.
- Nitekim çok geçmeden Kûfe Mescidi'nde sabah namazını kıldırırken, Abdurrahman İbn-i Mülcem tarafından şehîd edildi. O sırada 63 yaşında idi. (28 Ocak 661)

Vasiyeti:

- Hz. Ali ağır yaralıyken Cündeb bin Abdullah ona:
- "–Ey mü'minlerin emîri! Allah bize senin eksikliğini göstermesin ama, şayet sana bir hâl olursa, biz oğlun Hasan'a bey'at ederiz." dedi. Hazret-i Ali ise vaktiyle Hazret-i Ömer'in gösterdiği firâsetle:
- "–Bu hususta size ne emrederim ne de nehyederim. Siz işinizi daha iyi bilirsiniz." diyerek sözü kesti. Ardından Hasan ve Hüseyin Efendilerimize şu vasiyette bulundu:
- "Size takvâyı vasiyet ederim. Dünyaya rağbet etmeyiniz. Kaybettikleriniz için ağlamayınız. Dâimâ doğru söyleyiniz. Allâh'ın Kitâbı ile amel ediniz. Zâlimin hasmı, mazlumun yardımcısı olunuz. Dînin hükümleri husûsunda kınayanın kınamasına aldırmayınız."

Sahabe Arasında Mevkii:

- Hz. Ömer şöyle demiştir:
- “Ebu’l-Hasan’ın (Ali’nin) katılmadığı bir adli ve fıkhi meseleden Allah’a sığınırım.

******

- İbn-i Mesud şöyle demiştir:
- “Biz daima, Medineliler arasında fıkhi alanda en yetkili kişinin Ali olduğunu ifade ederdik.”

Hz. Ali'nin Fazileti:

- Hz. Peygamber buyurdu ki:
- الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَبُوهُمَا خَيْرٌ مِنْهُمَا
- *Hasan ve Hüseyin cennet ehlinin gençlerinin efendileridir. Babaları onlardan daha hayırlıdır.*[2]

******

- Hz. Peygamber şöyle buyurdular:
- فَمَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ اَللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ
- *"Ben kimin dostu isem, Ali de onun dostudur. Allah'ım, sen ona dost olana dost, düşman olana düşman ol!"*[3]

---

[2] İbn Mace.

- Hz. Ali şöyle demiştir:
- وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ إِنَّهُ لَعَهْدُ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ أَنْ لَا يُحِبَّنِي إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا يُبْغِضَنِي إِلَّا مُنَافِقٌ
- Tohumları çatlatan, canlıları yaratana yeminle söylüyorum ki şu Ümmi Peygamber'in sözüdür: Beni ancak mümin sever ve bana ancak münafık gazap eder.[4]

---

[3] İbn Hanbel.
[4] Müslim.

- Rasulullah (a.s) Hayber günü buyurdular ki:
- **لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ.**
- *Yarın sancağı öyle bir kimseye vereceğim ki, O, Allah'ı ve Resûlünü sever, Allah ve Resûlü de onu sever.*
- **قَالَ: فَتَطَاوَلَ النَّاسُ لَهَا فقَالَ:**
- "Bu söz üzerine insanlar sancağı almak için ona uzandılar."
- Hz. Peygamber:
- **اُدْعُوا لِى عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.**
- "Bana Ali'yi çağırın!" buyurdular.
- **فَأُتِىَ بِهِ أَرْمَدَ. فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ، وَدَفَعَ إِلَيْهِ الرَّايَةَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ.**

- Ali getirildi ama gözlerinden rahatsız idi. Hemen gözlerine tükürdü ve sancağı ona verdi. Allah Teala onun eliyle fethi müyesser kıldı."
- Ravi devamla der ki:
- **قَالَ: وَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ؟ * تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ * دَعَا رَسُولُ اللَّهِ عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَحَسَنًا وَحُسَيْنًا. فَقَالَ: اَللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلِي.**
- ***"Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı çağıralım..."*** (Al-i İmran 61) ayeti indiği zaman Rasulullah hemen Ali'yi, Fatıma'yı, Hasan ve Hüseyin'i çağırdı ve:
- *"Allah'ım, bunlar benim ailemdir"* buyurdu.[5]

[5] Müslim, Tirmizi.

- Sad b. Ebi Vakkas anlatıyor:
- خَلَّفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ
- Rasulullah Tebük gazvesi sırasında Ali'yi kendi yerine vekil bıraktı. Hz. Ali Rasulullah'a şöyle dedi:
- فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تُخَلِّفُنِي فِي النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ
- Ey Allah'ın Rasulü! Beni kadınların ve çocukların yanında mı bırakıyorsun?
- Rasulullah şöyle buyurdu:

- فَقَالَ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى غَيْرَ أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي

- *Senin benim yanımda Musa yanındaki Harun yerinde olman hoşuna gitmez mi? Ancak benden sonra Peygamber gelmeyecektir.*[6]

---

[6] Müslim, Tirmizi.

İlmi Şahsiyeti

- Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

- أَنَا دَارُ الْحِكْمَةِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا

- *Ben hikmet eviyim ve Ali de onun kapısıdır.*[7]

[7] Tirmizi.

Adaleti

- Valisi Abdullah b. Abbas’a, onun yönetiminden şikayetçi olan gayr-i müslim tebaası hakkında şöyle bir mektup yazar:
- “… Onlar kafir ve putperest olabilirler; ama idaremiz altında bulundukları ve her şeyden önce insan oldukları için, içimizden kovulmayı ve merhametsizce muameleyi ve hakarete uğramayı hak etmezler.”

Cömertliği:

- Hz. Ali şöyle buyurmuştu:
- “İki nîmet vardır ki, beni hangisinin daha çok sevindirdiğini bilemiyorum. Birincisi, bir adamın ihtiyacını karşılayacağımı sanarak bana gelmesi, bütün samimiyetiyle benden yardım istemesidir.
- Diğeri de, o kimsenin arzusunu Allâh’ın benim vasıtamla yerine getirmesi yahut kolaylaştırmasıdır. Bir müslümanın işini görmeyi, dünya dolusu altın ve gümüşe sahip olmaya tercih ederim.”[8]

[8] Kenzü’l-Ummâl.

- Bir gün Hz. Ali, eşi Fâtıma'ya:
- "–Çok acıktım, evde yiyecek bir şey var mı?" diye sordu. Hazret-i Fâtıma, evde yiyecek bir şey bulunmadığını, yalnız altı akçelerinin olduğunu söyledi. Hazret-i Ali bu altı akçeyle yiyecek almak üzere çarşının yolunu tuttu. Yolda giderken birinin, bir müslümanın yakasına yapışmış:
- "–Ya hakkımı ver ya da yürü mahkemeye gidelim!" dediğini duydu. Borçlu adam biraz mühlet istiyorsa da alacaklı müsâade etmiyordu. Adamların çekişmelerini gören Hazret-i Ali:
- "–Münâkaşanız kaç para içindir?" diye sordu.
- "–Altı akçe için." cevâbını alınca, kendisinin de muhtaç olduğu o altı akçeyi vererek, borçlu müslümanı sıkıntıdan kurtardı.
- Ardından Hazret-i Fâtıma'ya ne cevap vereceğini düşünmeye başladı. Sonunda; «Nasıl olsa Fâtıma, kadınların seyyidesi, Rasûlullâh'ın

kızıdır, anlayış gösterir.» diyerek evine döndü. Hz. Ali yaptığı işi Fâtıma’ya anlattı. O da:

- “–Çok iyi yapmışsın, elhamdülillâh, bir müslümanı hapisten kurtarmışsın. Hak Teâlâ bize kâfîdir.” buyurdu. Fakat biraz da mahzun oldu. Hazret-i Ali, onun üzüntüsünü sezip, iki oğlunun da açlıktan ağladığını görünce gönlünde bir kırıklık hissederek dışarı çıktı. «Bâri Rasûlullâh’a gideyim de O’nun mübârek yüzünü seyrederek üzüntümü unutayım.» diye düşündü. Bu düşünceyle yürürken, elinde besili bir deve olan bir kimseye rastladı.
- Bu şahıs Hazret-i Ali’ye:
- “–Bu deveyi satıyorum, alır mısın?” diye sordu. Hazret-i Ali parasının olmadığını söylediyse de adam veresiye olarak deveyi yüz akçeye sattı. Hazret-i Ali, elinde deve ile biraz uzaklaşmıştı ki, yolda rastladığı başka bir adam:

- “–Bu deveyi bana üç yüz akçeye satar mısın?” diye sordu. Hazret-i Ali kabul etti ve deveyi o şahsa sattı. Üç yüz akçeyi peşin alınca da çarşıdan yiyecek bir şeyler alıp evine götürdü. Hazret-i Fâtıma’ya, olup biteni anlattı. Yemeklerini yiyip Allâh’a hamd ü senâlar ettiler. Daha sonra Hazret-i Ali, evinden çıkıp Peygamber Efendimiz’in yanına gitti.
- Efendimiz -aleyhissalâtü vesselâm-:
- “–Yâ Ali! Deveyi kimden alıp, kime sattın biliyor musun?” buyurunca:
- “–Allah ve Rasulü bilir.” dedi. Peygamber Efendimiz:
- “–Sana deveyi satan, Cebrâil -aleyhisselâm-; satın alan da İsrâfil -aleyhisselâm- idi. Deve de cennet develerinden idi. O müslümanı sıkıntıdan kurtardığın için Hak Teâlâ dünyada bire elli verdi. Âhirette vereceğinin hesabını ise kendisinden başka kimse bilmez.” buyurdu.

******

- Hz. Ali bir gece bir miktar arpa karşılığında bir hurmalığı sulamıştı. Sabah olunca ücreti olan arpayı alarak evine geldi. Getirdiği arpanın üçte birini öğütüp «hazîra» denilen bir yemek yaptılar. Yemek pişince bir yoksul geldi ve yemek istedi. Onlar da pişen yemeği olduğu gibi yoksula verdiler. Sonra arpanın ikinci üçte birini öğütüp yemek yaptılar. Yemek pişince bu sefer bir yetim gelip bir şeyler istedi. Bu yemeği de o yetime verdiler ve arpadan kalan son üçte biri öğütüp tekrar yemek yaptılar. Yemek piştiğinde müşriklerden bir esir geldi ve bir şeyler istedi. Son yemeklerini de ona verdiler ve o günü aç olarak geçirdiler.

******

- Diğer bir rivâyete göre, üç gün üst üste iftarlıklarını fakire, yetime ve esire vererek su ile iftar ettiler. İşte bunun üzerine İnsan, 8-11. âyet-i kerîmeleri nâzil oldu:

- وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا {8} إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا{9} إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا {10} فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا {11}

- ***“Kendileri de muhtâç oldukları hâlde yiyeceklerini, sırf Allâh’ın rızâsına nâil olabilmek için fakire, yetime ve esire ikrâm ederler***
- ***Ve: «Biz size bunu sırf Allâh rızâsı için ikrâm ediyoruz. Sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz.***
- ***Biz, çetin ve belâlı bir günde Rabbimizden (O’nun azâbından) korkuyoruz.» (derler).***
- ***Allah da onları o günün felâketinden muhâfaza eder, yüzlerine nûr, gönüllerine sürûr verir.”***

Cesareti:

- Arap âdetleri gereğince savaşlarda ordunun en namlı cengâverleri er meydanına çıkar, karşısına çarpışmak için en yiğit ve asil kimseleri çağırırdı. Efendimiz (sas) de ekseriyetle Hazret-i Ali'yi er meydanına çıkarırdı.
- Hazret-i Ali, karşısına çıktığı bütün cengâverlere Allâh'ın lutfuyla gâlip gelirdi. Bu yüzden onun, Allâh'ın inâyetiyle mazhar olduğu bu vasfını ifâde etmek üzere kendisine "Esedullâhi'l-Gâlib" (Allâh'ın gâlip arslanı) unvânı verilmişti.

Nefsine Hakimiyeti:

- Asıl cengâverlik ve pehlivanlığın, nefse karşı cihaddaki gâlibiyete bağlı olduğu şuuruyla yaşayan Hz. Ali, bir gazâda çarpışarak alt ettiği bir kâfire son darbeyi indirecekken, o kâfirin çâresizlik içinde yüzüne tükürmesi karşısında, düşmanını öldürmekten vazgeçti.
- Tam öldürüleceği anda serbest kalan kâfirin gönlünde bu hâl büyük bir muammâ olmuştu. O hengâmede savaşı, kavgayı unuttu, Hz. Ali'ye niçin kendisini serbest bıraktığını sordu. O da şöyle buyurdu:
- "–Bizim gazâmız iki türlüdür: Biri, senin gibi kâfirle gazâ etmektir ki, Allah rızâsı için olur. Diğeri de nefsimizle gazâdır ki, nefsânî arzuları köreltmekle olur. Seninle savaşmam, Allah rızâsı içindi. Fakat sen benim yüzüme tükürdüğünde seni öldürseydim, nefsimin öfkesini tatmin etmek için öldürmüş olurdum ve nefsim beni mağlup etmiş

olurdu. Bu yüzden seni âzâd ettim. Nefsimi zaptedip gazây-ı ekber etmiş oldum. Zîrâ bir mü'minin, nefsinin arzularına esir olması, senin gibi bir kâfirin zararından daha büyüktür."

İbadetlerde Huşusu:

- Bir muhârebede ayağına ok isâbet etmişti. Iztırâbının şiddetinden dolayı oku çıkaramadılar. Hz. Ali: "–Ben namaza durayım da öyle çıkarın!" dedi. Dediği gibi yaptılar. Hiçbir zorluk çekilmeden, kolayca çıkarıldı. Hz. Ali selâm verip; "–Ne yaptınız?" diye sorunca, oradakiler; "–Çıkardık!" dediler.

Hazret-i Ali’den Hikmetli Sözler

- “Düşündürücü ve hikmetli sözlerle ruhlarınızı dinlendirin. Zîrâ bedenlerin yorulduğu ve zayıfladığı gibi ruhlar da yorulur.”
- “Huşûsuz kılınan namazda, dilin âfetlerinden ve boş şeylerden sakınmaksızın tutulan oruçta, Kur’ân’ı tefekkürsüz okumakta, kalbe nakşolmayan ilimde, infâk edilmeyen malda, zor günlerde gösterilmeyen kardeşlikte, şükredilmeyen nîmette, gönülden edilmeyen ihlâssız duâda hayır yoktur.”
- “İnsanlar bilmedikleri şeyin düşmanıdır.”
- “Cennet cömertlerin, cehennem câhillerin yeridir.”
- “Âlimlere; «Niçin öğretmediniz?» sorusu sorulmadan câhillere; «Niçin öğrenmediniz?» sorusu sorulmayacaktır.”

- “Cenneti arzulayan, hayırlara koşar. Ateşten korkan, şehvetlerden sakınır. Öleceğine inananın, nefsânî ve şehvânî lezzetleri yıkılır. Dünyayı bilene, musîbetler zâhir olur.”
- “Namus, güzelliğin sadakasıdır.”
- “Dinde edep ve mürüvvet, akl-ı selîmin meyvesidir.”
- “Aklı tam olanın, sözü az olur.”
- “Sözlerinin amellerinden sayıldığını bilen kimse, az konuşur ve ancak kendisini ilgilendiren şeyleri söyler.”
- “Soruluncaya kadar susmak, susturuluncaya kadar söylemekten hayırlıdır.”
- “Alçakça söylenen söze karşılık vereyim deme, çünkü o sözün sahibinde onun gibi daha nice düşük sözler vardır. Cevabına yine onlarla cevap verir.”

- “Câhil ile sakın latîfe etme. Dili zehirli olduğundan gönlünü yaralar.”
- “İnsanlara anlayacakları şekilde konuşunuz.”
- “Allâh’ın kullarına karşı hüsn-i zan sâhibi ol. Böyle olursan birçok yorgunluktan kurtulursun.”
- “Bir adamla dost olmak istersen (önce) onunla muayyen bir mesâfede kal; bu durumda iken sana normal davranırsa dostluğunu sürdür, yoksa vazgeç.”
- “Kalbi düşmanlıklarla meşgul olan kişi, faydalı işler yapamaz. Çünkü kalb, iki zıt meşgûliyeti bir arada bulunduracak kadar geniş değildir.”
- “Mü’minin tebessümü yüzünde, hüznü ise kalbindedir.”
- “Nîmetin tamamına erişmek, İslâm üzere ölmektir.”
- “Övünmek Âdemoğlunun neyine ki?! Evveli nutfe, sonu ise cîfedir! Kendi rızkını dahî yaratamadığı gibi, kendini helâkten de kurtaramaz.”

- “Hayat iki günden ibarettir. Bir gün lehine (yâni sana tebessüm hâlinde), bir gün de aleyhine (yâni hüzün içinde)dir. Gün lehine olduğunda şımarma, aleyhine olduğunda da daralıp feryâd ü figân etme!”
- “Bugün amel işleme günüdür, hesap yoktur. Yarın ise hesap vardır, amel işleme imkânı yoktur.”
- “Nefesler, ecele doğru atılan adımlardır.”
- “Dört şey devam ettiği müddetçe din ve dünya, huzur ve selâmetle ayakta duracaktır:

  1. Zenginler, kendilerine verilen mal ile cimrilik etmedikçe.

  2. Âlimler, öğrendikleri ve bildikleri şeyle amel ettikçe.

  3. Câhiller, bilmedikleri şeyle kibirlenmedikçe.

  4. Fakirler de âhiretlerini dünyalarına satmadıkları müddetçe.”

- “Zenginlerin, Allah katındaki mükâfâtı taleb ederek tevâzu göstermeleri ne güzeldir. Bundan daha güzeli ise, fakirlerin Allâh’a tevekkül ederek zenginlere karşı müstağnî davranmalarıdır.”
- “Mahrûmiyet, minnet altında kalmaktan daha hayırlıdır.”
- “İffet, fakirliğin; şükür de zenginliğin süsüdür.”
- “Cimrilik bütün kötü ahlâkı kendinde toplar.”
- “Yoksul düştüğün zaman sadaka vererek Allâh ile ticâret yap. Eline nîmet geçtiği zaman çok şükret! Sakın az şükürle Allâh’ın nîmetlerini elinden kaçırma!”
- “Dünyanın; nîmetlerinden İslâm nîmeti sana kâfîdir. Meşgûliyetlerinden, tâat meşgûliyeti sana kâfîdir. İbretlerinden, ölüm ibreti sana kâfîdir.”

- "İlim, en hayırlı mirastır. Edep, en hayırlı sanattır. Takvâ, en hayırlı azıktır. İbâdet, en hayırlı sermayedir. Sâlih amel, en hayırlı rehberdir. Güzel ahlâk, en hayırlı yakın dosttur. Hilim, en hayırlı yardımcıdır. Kanaat, en hayırlı zenginliktir. Ölümü tefekkür, en hayırlı uslandırıcıdır."
- "Amel-i sâlih gibi ticâret, sevap gibi kazanç, Allâh'ın tevfîki gibi fayda, tevâzû gibi asâlet, ilim gibi şeref, şüphelilerden uzak durmak gibi verâ, güzel ahlâk gibi Allâh'a yakınlık, farzları edâ gibi ibâdet, tedbir gibi akıl, birlik ve beraberlik gibi insanı kendini beğenmekten uzak tutan başka bir haslet yoktur."
- "Amellerin en güç olanı dört haslettir:

  1. Öfkeli anda affetmek.

  2. Muhtaçken de cömert davranmak.

  3. Kapalı ve tenha yerlerde nefsin şerrinden korunmak.

4. Korktuğu veya bir menfaat umduğu kimseye karşı da doğru söylemek.”

- “Küçük musîbetleri büyük göreni, Allah büyük musîbetlere mübtelâ kılar.”
- “Mal, nefsânî arzuların hammaddesidir. (Nefsânî ve dünyevî) arzular, sıkıntıların anahtarıdır. Hased de boş yorgunluğun bineğidir.”
- “(Dünyevî) arzu ve ümitler, basîretli kimseleri dahî âmâ eder.”
- “Kişinin kıymeti, istek ve arzularının kıymeti kadardır.”
- “Kim nefsin bitmek bilmeyen istek ve arzularının zebûnu olursa, amelleri de kötü olur.”
- “Canlarınız için cennetten başka bir karşılık ve değer yoktur. Öyleyse canlarınızı ancak cennet karşılığında satın!”

- “Allah dostları o kişilerdir ki, insanlar dünyanın zâhirî görünüşüne baktıkları zaman onlar, dünyanın içyüzünü görürler.”
- “Bir kul, Allâh’ın katındakine kendi elindekinden daha fazla güvenmezse îmânı kâmil olmaz!”
- İnsanlara anlayacakları şeyleri söyleyiniz. Aksi halde Allah ve Resulü’nün yalanlanmasına gönlünüz razı olur mu?
- İnsanlar uykudadır; öldükleri zaman uyanacaklardır.
- Her şey azaldıkça, ilim ise arttıkça kıymetlenir.